

Sygn. akt III U 108/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 października 2018 r.

Sąd Okręgowy w Łomży III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący : SSO Janusz Wyszyński

Protokolant : st. sekr. sąd. Małgorzata Olszewska

po rozpoznaniu 5 października 2018 r. w Ł. na rozprawie

sprawy A. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o wysokość kapitału początkowego

na skutek odwołania A. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.

z (...)2018 r. Nr (...) -2006

1. zmienia zaskarżoną decyzję i ustala wysokość kapitału początkowego A. S. na dzień 01.01.1999 r. w wysokości 61.855,64 (sześćdziesiąt jeden tysięcy osiemset pięćdziesiąt pięć i 64/100) złotych przy przyjęciu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru 71,24%, podstawy wymiaru 869,76 złotych, okresów składkowych w wysokości 143 miesięcy, okresów nieskładkowych w wymiarze 2 miesięcy, współczynnika proporcjonalnego do wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego w wymiarze 54,67%;

2. nie stwierdza odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji o przyznaniu prawa do świadczenia.

Sygn. akt III U 108/18

UZASADNIENIE

Decyzją z (...)r. znak: (...) -2006 Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., powołując się na przepisy ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 887), ustalił A. S. wartość kapitału początkowego na dzień 01.01.1999 r. w wysokości 52.782,95 złotych. Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz obliczenia wskaźnika tej podstawy przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych od 01.01.1973 r. do 31.12.1982 r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyliczono na 48,46%, podstawę wymiaru kapitału początkowego wyliczono na 591,64 złotych. Do obliczenia kapitału przyjęto okres składkowy w wymiarze 143 miesięcy, okres nieskładkowy w wymiarze 2 miesięcy i współczynnik proporcjonalny do - osiągniętego do (...)r. - wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego dla A. S. w wysokości 54,67%.

Decyzją z (...)r. znak: (...)Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., również na podstawie przepisów ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1383 ze zm.), przyznał A. S. emeryturę od (...)r., tj. od daty osiągnięcia wieku.

Odwołanie od powyższych decyzji wniósł A. S., podnosząc, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie uznał mu faktycznych zarobków wynikających z jego zatrudnienia w P.B.U.G. (...) W. w okresie od 12.11.1973 r. do 31.08.1978 r. oraz w K.B.M. (...) (...) w okresie od 28.09.1978 r. do 28.04.1980 r. Nie zgodził się, że za te okresy organ rentowy naliczył mu minimalną kwotę wynagrodzenia. Do odwołania dołączył dwie kserokopie z legitymacji ubezpieczeniowej (k. 3-4 akt).

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. wniósł o jego oddalenie. W uzasadnieniu powtórzył argumentację prawną zawartą w uzasadnieniu zaskarżonych decyzji. Podniósł, że do ustalenia wartości kapitału początkowego przyjęto kwoty minimalnego wynagrodzenia za okresy od 01.01.1976 r. do 31.08.1978 r. w (...) w W. i od 28.09.1978 r. do 28.04.1980 r. w (...), z uwagi na brak dokumentów potwierdzających wysokość wynagrodzenia osiąganego w tym okresie. Dodał, że nie uwzględniono wynagrodzenia wskazanego w legitymacji ubezpieczeniowej w kwocie 7.538 zł za okres od 01.08.1977 r. do 30.07.1979 r., ponieważ wpis nie zawiera rozбивcia na poszczególne lata (k. 6-7 akt).

Sąd Okręgowy ustalił i zważył co następuje:

W pierwszej kolejności Sąd pragnie podkreślić, że w toku postępowania sądowego ustalono, iż A. S. odwołuje się tylko i wyłącznie od decyzji ustalającej wysokość kapitału początkowego. Zatem niniejsze postępowanie i rozstrzygnięcie dotyczy decyzji z (...)r. znak: (...)–2006 ustalającej wysokość kapitału początkowego.

A. S. urodził się (...)

14.03.2006 r. złożył do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wnioski o ustalenie kapitału początkowego. A. S.:

- w okresie od 05.01.1966 r. do 26.10.1971 r. pracował w gospodarstwie rolnym rodziców we wsi B.;
- w okresie od 27.10.1971 r. do 17.10.1973 r. odbył zasadniczą służbę wojskową;
- w okresie od 12.11.1973 r. do 31.08.1978 r. pracował w (...) (obecnie (...) S.A.) jako kopacz, monter i ostatnio spawacz;
- w okresie od 28.09.1978 r. do 28.04.1980 r. był zatrudniony w (...) W. jako spawacz;
- w okresie od 29.04.1980 r. do 31.12.1982 r. ponownie pracował w gospodarstwie we wsi B.;
- w okresie od 15.09.1994 r. do 31.03.1995 r. był zatrudniony w (...) w Ł. jako betoniarz;
- w okresie od 01.05.1996 r. do 31.10.1996 r. był zatrudniony w Usługi (...) jako pracownik porządkowy-sprzątac;
- w okresach od 24.03.1998 r. do 24.06.1998 r., od 25.06.1998 r. do 30.11.1998 r., od 15. (...) do 30.11.1999 r., od 20.03.2000 r. do 19.06.2000 r., od 20.06.2000 r. do 30.12.2000 r., od 19.03.2001 r. do 30.11.2001 r. był zatrudniony w (...) w Ł. jako spawacz, robotnik budowlano-drogowy, robotnik drogowy;
- w okresach od 01.03.2002 r. do 31.08.2002 r., od 07.01.2004 r. do 06.07.2004 r. i od 01.10.2005 r. do 27.07.2018 r. był zatrudniony w (...) w Ł. jako kierowca, robotnik ogrodniczy oraz robotnik drogowo-ogrodniczy;
- w okresie od 05.06.2003 r. do 15.12.2003 r. był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) w Ł.;
- w okresie od 30.08.2004 do 09.10.2004 r. był zatrudniony w (...) w Ł..

Ponadto w okresach od 06.04.1995 r. do 05.04.1996 r., od 06.11.1996 r. do 05.11.1997 r., od 02.12.1999 r. do 19.03.2000 r., od 02.01.2001 r. do 18.03.2001 r., od 01.11.2004 r. do 31.01.2005 r. był zarejestrowany w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ł. jako osoba bezrobotna i pobierał z tego tytułu zasiłek.

Decyzją z (...)r. znak: znak: (...) -2006 Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. ustalił A. S. kapitał początkowy na dzień 01.01.1999 r. w wysokości 29.257,91 złotych. Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych od 01.01.1989 r. do 31.12.1998 r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyliczono na 15,97%, podstawę wymiaru kapitału początkowego wyliczono na 194,98 złotych. Do obliczenia kapitału przyjęto okres składkowy w wymiarze 85 miesięcy, okres nieskładkowy w wymiarze 2 miesięcy i współczynnik proporcjonalny do - osiągniętego do 31.12.1998 r. - wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego dla A. S. w wysokości 41,57%. Do ustalenia wartości kapitału początkowego Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie uwzględnił okresów:

- od 12.11.1973 r. do 31.08.1978 r., gdyż nie przedłożył zaświadczenia stwierdzającego okresy urlopów bezpłatnych;
- od 12.10.1994 r. do 14.10.1994 r., gdyż nie otrzymał wynagrodzenia, ani żadnych świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

A. S. od tej decyzji złożył odwołanie, w wyniku rozpatrzenia którego Sąd Okręgowy w Łomży wyrokiem z 22.02.2007 r. wydanym w sprawie III U 434/06 zmienił zaskarżoną decyzję i zaliczył A. S. do ustalenia wartości kapitału początkowego okres składkowy od 12.11.1973 r. do 31.08.1978 r. z tytułu zatrudnienia w (...) w W. oraz okres składkowy od 12.10.1994 r. do 14.10.1994 r. w czasie zatrudnienia w (...) w Ł.. Wykonując powyższy wyrok organ rentowy 05.04.2007 r. wydał decyzję o ponownym ustaleniu kapitału początkowego, zgodnie z którą ustalił A. S. kapitał początkowy na dzień 01.01.1999 r. w wysokości 39.687,01 złotych.

Kolejną decyzją z (...)r. znak: (...) -2006 (obecnie zaskarżoną) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. ustalił A. S. wartość kapitału początkowego na dzień 01.01.1999 r. w wysokości 52.782,95 złotych. Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz obliczenia wskaźnika tej podstawy przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych od 01.01.1973 r. do 31.12.1982 r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyliczono na 48,46%, podstawę wymiaru kapitału początkowego wyliczono na 591,64 złotych. Do obliczenia kapitału przyjęto okres składkowy w wymiarze 143 miesięcy, okres nieskładkowy w wymiarze 2 miesięcy i współczynnik proporcjonalny do - osiągniętego do (...)r. - wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego dla A. S. w wysokości 54,67%.

Powyższe ustalono na podstawie akt ZUS.

Zgodnie z art. 173 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r., poz. 1270, t.j.), zwanej dalej ustawą o e.r.f.u.s., kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek.

Zasady ustalania kapitału początkowego określa art. 174 ustawy o e.r.f.u.s. Kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12 (ust. 1). Przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy: okresy składkowego, o których mowa w art. 6; okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5; okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-4 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2 (ust. 2). Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lata kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 r. (ust. 3), czyli do dnia 31 grudnia 1998 r.

Odesłanie z art. 174 ust. 3 do wymienionych w nim przepisów oznacza, że zasady ustalania podstawy wymiaru kapitału początkowego są takie same, jak zasady ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent.

Ogólne zasady ustalania tej podstawy uregulowane są w art. 15 ust. 1 ustawy o e.r.f.u.s., zgodnie z którym podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę, z uwzględnieniem ust. 6 i art. 176. Ust. 4 tego artykułu mówi, że w celu ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty:

1) oblicza się sumę kwot podstaw wymiaru składek i kwot, o których mowa w ust. 3, w okresie każdego roku z wybranych przez zainteresowanego lat kalendarzowych;

2) oblicza się stosunek każdej z tych sum kwot do rocznej kwoty przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonej za dany rok kalendarzowy, wyrażając go w procentach, z zaokrągleniem do setnych części procentu;

3) oblicza się średnią arytmetyczną tych procentów, która, z zastrzeżeniem ust. 5, stanowi wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury lub renty, oraz

4) mnoży się przez ten wskaźnik kwotę bazową, o której mowa w art. 19.

Natomiast według ust. 5 tego artykułu, wskaźnik wysokości podstawy wymiaru nie może być wyższy niż 250%.

Zgodnie zaś z art. 15 ust. 2a ustawy o e.r.f.u.s., jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru składek w okresie pozostawania w stosunku pracy wskazanym do ustalenia podstawy wymiaru emerytury i renty, za podstawę wymiaru składek przyjmuje się kwotę obowiązującego w tym okresie minimalnego wynagrodzenia pracowników, proporcjonalnie do okresu podlegania ubezpieczeniu i wymiaru czasu pracy.

Odwołujący się A. S. wyjaśnił, że kwestionuje wysokość kapitału początkowego ustalonego przez organ rentowy. Dodał, że chodzi mu o okresy, które ZUS uwzględnił, ale przyjmując minimalne wynagrodzenia. Wyjaśnił też, że w G. pracował od najniższego stanowiska montera, potem kopacza i na koniec spawacza. W ramach umowy otrzymywał stawkę dniówkową w przypadku przestojów. Normalnie to zarabiał po 6.000 - 7.000 zł miesięcznie. Dalej wyjaśnił, że w (...)w W. pracował na stanowisku spawacza, budowali bloki w W. i szpital w Ł.. Im szybciej wykonali robotę, to dostawali wyższe zarobki. Wówczas otrzymywał do 6.000 zł wynagrodzenia miesięcznie (protokół rozprawy z 06.04.2018 r. k. 18v akt).

Sądowi rozpatrującemu niniejszą sprawę udało się uzyskać z Archiwum Państwowego w W. Archiwum Dokumentacji Osobowej i Płacowej w M. akta osobowe odwołującego się z okresu jego zatrudnienia w latach 1973-1978 w (...) w W..

Sąd dostrzegając potrzebę wykorzystania w sprawie wiadomości specjalnych, dopuścił dowód z opinii biegłej z zakresu rachunkowości, której zlecił ustalenie wysokości kapitału początkowego A. S. na dzień 01.01.1999 r. z uwzględnieniem całości dokumentacji zebranej w sprawie, w tym akt osobowych-płacowych z okresu pracy w firmie (...) w W. i legitymacji ubezpieczeniowej (postanowienie k. 34 akt).

Opinię (k. 47-66 akt) sporządzono w następujących wariantach:

- wariant I - do wykazanej podstawy (płaca razem) z okresu do września 1976 r., z wyłączeniem nagród wypłaconych w 1975 r., dodano wynagrodzenie wynikające z normatywnego czasu pracy i stawek według angażu z okresu październik - grudzień 1976 r., przyjęto kwoty 5.518,00 zł i 3.508,00 zł jako wypłaty wynagrodzenia podstawowego, uwzględniono zasiłek chorobowy wykazany na karcie zasiłkowej;
- wariant II - do wykazanej podstawy do lipca 1976 r. dodano wynagrodzenie wynikające z normatywnego czasu pracy i stawek według angażu z okresu sierpień - grudzień 1976 r., wyłączono kwoty 304,00 zł, 5.518,00 zł i

3.508,00 zł z uwagi na ich nie opisanie, uwzględniono zasiłek chorobowy wykazany na karcie zasiłkowej, pozostałe wynagrodzenia tak jak w wariantcie I.

W obu wariantach nie uwzględniono nagród wypłaconych w 1975 r.

Biegła zauważyła, iż odwołującemu się zgodnie z wypisami na karcie płac wypłacono w 1975 r. nagrody w kwocie 1.200,00 zł. Nagród tych nie uwzględnia się przy ustalaniu wskaźnika wysokości i podstawy wymiaru kapitału początkowego. W 1976 r. u góry karty wpisano w kolumnie „choroba” kwotę 7.524 zł w miesiącach styczeń-luty. Z analizy karty wynagrodzeń wynika, że kwota ta stanowi podsumowanie płacy stycznia i lutego. Z wpisu w legitymacji oraz załączonej karty zasiłkowej nie wynika, aby w tym okresie odwołujący się był niezdolny do pracy. Zauważyła też, że od 23.09.1976 r. odwołujący się według wpisu na karcie został przekazany do obiektu S., a karta płac nie zawiera uzupełnienia wpisów wynagrodzeń za te okres. Z dołączonej karty obecności nie wynikają w tym okresie nieobecności nieusprawiedliwione. Od 18.11. do 26.11.1976 r. odwołujący się był niezdolny do pracy i za ten okres wypłacono mu zasiłek chorobowy. Ponadto w miesiącach sierpień-wrzesień 1976 r. wypłatę dla odwołującego się wpisano w innej nie opisanej kolumnie, zatem nie wiadomo jakie to składniki. Podniosła, również biegła, że karta zasiłkowa zawiera postawę wymiaru zasiłku z okresu sierpień-październik 1976 r., ale w związku z podwyżką wynagrodzenia w miesiącu październik 1976 r., wynagrodzenie całe do celów wypłaty zasiłku w listopadzie podlegało przeliczeniu według nowej podwyższonej stawki. Kwota ta nie może więc, w ocenie biegłej, wskazywać faktycznie otrzymanego wynagrodzenia w tym czasie, tylko wynagrodzenie przeliczone.

Z wyliczeń przeprowadzonych przez biegłą wynika, iż wartość kapitału początkowego odwołującego się na dzień 01.01.1999 r. z uwzględnieniem wynagrodzeń okresu zatrudnienia od 12 listopada 1973 r. do 31 sierpnia 1978 r. w (...) w W. wynosi:

- według założeń wariantu I - 61.855,64 złotych, wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wynosi 71,24%, podstawa wymiaru kapitału początkowego wynosi 869,76 złotych,
- według założeń wariantu II - 61.429,28 złotych, wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wynosi 70,17%, podstawa wymiaru kapitału początkowego wynosi 856,70 złotych.

Biegła uznała, że dokumenty dołączone do akt sprawy i akt ZUS nie pozwalają na ustalenie wynagrodzeń uzyskiwanych przez odwołującego się w (...) od 28 września 1978 r. do 28 kwietnia 1980 r. Zatem za ten okres przyjęła najniższe wynagrodzenie ustalone przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Odwołujący się wniósł o uwzględnienie wariantu I opinii biegłej. Podał, że chyba to w tym czasie - latem 1976 r. - zostali skierowani do A. K., pracowali tam w ramach delegacji. Zakwaterowani byli w C. na koszt firmy. Wynagrodzenie za ten okres policzono im według stawki godzinowej, tzn. odwołującemu się i koledze R. S., który już nie żyje. Dalej podał, że pozostali pracownicy mieli naliczone wynagrodzenie akordowo. Odwołujący się nie mógł powiedzieć, aby to było powodem wpisania tego wynagrodzenia w innej rubryce. Żadnych przerw w pracy nie miał. Dalej podał jeszcze, że w sierpniu i wrześniu 1976 r. pracował w tej firmie i nie miał żadnych przerw ani urlopów bezpłatnych. Na koniec wyjaśnił, że nie było innej podstawy dla dokonania wypłaty tych kwot w miesiącach sierpień i wrzesień 1976 r. niż wynagrodzenie za pracę. W A. pracowali tylko przez miesiąc czasu i z tym związana była ta niższa wypłata, a większa wypłata związana była z pracą w W. w U.. W lipcu pracowali chyba na M. w S. (protokół rozprawy z 05.10.2018 r. k. 79, 79v akt).

Pełnomocnik ZUS wniósł o uwzględnienie wariantu II opinii, natomiast w zakresie wariantu I wniósł o oddalenie (protokół rozprawy z 05.10.2018 r. k. 79 akt).

Oceniając opinię biegłej i dokonane w niej wyliczenia, Sąd doszedł do przekonania, że uznać ją należy za dowód miarodajny dla wiążących ustaleń. Biegła w sposób wyczerpujący przedstawiła przyjęte przez siebie sposoby wyliczeń. Do profesjonalizmu biegłej i rzetelności wyliczeń poszczególnych wariantów również strony nie miały żadnych zastrzeżeń. Z uwagi na powyższe Sąd przyjął, że opinia biegłej może stanowić podstawę dokonanych w sprawie ustaleń

co do ustalonego wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego, podstawy jego wymiaru oraz samej wysokości kapitału początkowego.

W ocenie Sądu należało ostatecznie przyjąć ustalenie wartości kapitału początkowego w wariantcie I opinii.

Zdaniem Sądu, mając na uwadze akta osobowe, gdzie brak jest innego wytłumaczenia dla przelania kwot wynagrodzenia i fakt, iż kwoty te odpowiadają sumom wypłacanych wcześniej w różnych miesiącach kwot z tytułu wynagrodzenia i że ostatecznie wpisano je w rubryce „płaca za zasiłki łącznie”, należało te sumy uwzględnić jako składniki, od których odprowadzone zostały składki na ubezpieczenie i które w związku z tym powinny mieć wpływ na ustalenie wysokości kapitału początkowego. Zatem należało orzec zgodnie z wariantem I opinii, korzystniejszym dla odwołującego się, co też Sąd uczynił.

Mając to na uwadze Sąd Okręgowy na zasadzie art. 477¹⁴§ 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił wysokość kapitału początkowego A. S. na dzień 01.01.1999 r. w wysokości 61.855,64 złotych przy przyjęciu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru 71,24%, podstawy wymiaru 869,76 złotych, okresów składkowych w wysokości 143 miesięcy, okresów nieskładkowych w wymiarze 2 miesięcy, współczynnika proporcjonalnego do wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego w wymiarze 54,67%.

Na podstawie art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Sąd Okręgowy nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji o przyznaniu prawa do świadczenia, gdyż jej ustalenie wymagało pogłębionego postępowania dowodowego, w szczególności sięgnięcia do źródłowej dokumentacji dotyczącej zatrudnienia oraz przeprowadzenia dowodu z opinii biegłej sądowej z zakresu rachunkowości.